

**TIBBIY TA'LIM TALABALARIGA GIGIYENA FANINI
O'QITISHDA QO'LLANILADIGAN PEDAGOGIK STRATEGIYALAR VA
ULARNING O'ZIGA XOS JIHATLARI.**

Turdiyev Shavkat Ma'mirovich ¹

¹ *Farg'ona jamoat salomatligi tibbiyot instituti*

**MAQOLA
MALUMOTI**

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 21.01.2025

Revised: 22.01.2025

Accepted: 23.01.2025

Ushbu maqolada tibbiy ta'lim talabalariga gigiyena fanini o'qitishda qo'llaniladigan pedagogik strategiyalar haqida ma'lumot berilgan bo'lib, Gigiyena fanini o'qitishning pedagogik modeli tahlil qilingan.

KALIT SO'ZLAR:

*pedagogik strategiya,
gigiyena, model,
kompetensiya, xarakter,
tafakkur, model,
salomatlik, tadqiqot,
nutritsiologiya.*

KIRISH. Gigiyena fanining ta'lim metodologiyasi - bu gigiyena fanini o'qitishda qo'llaniladigan nazariy va amaliy metodlar, pedagogik strategiyalar, o'quv-tarbiya jarayonini samarali tashkil etish va talabalarning profilaktik bilimlarini rivojlantirishga qaratilgan kompleks usullar va prinsiplardan iborat. Ushbu metodologiyaning asosiy maqsadi - talabalarda gigiyenik va profilaktik bilimlarni shakllantirish, ularni amaliyotda qo'llashga tayyorlash va sog'liqni saqlashning asosiy prinsiplarini tushuntirish.

Pedagogik strategiyalar - o'quv-tarbiya jarayonida muvaffaqiyatga erishish maqsadida qo'llaniladigan uzoq muddatli yo'nalish va jarayonlar bo'lib, ular o'quvchilarning bilimlarini ishlab chiqishga va talabalarning ta'limdagi o'rnini mustahkamlashga qaratilgan. Gigiyena fanini o'qitishda pedagogik strategiyalar shunchaki bilim berishdan ko'ra, talabalarni murakkab, realniy hayot shartlarida samarali harakat qilishga tayyorlashga qaratilgan.

Gigiyena fanini o'qitishda qo'llaniladigan pedagogik strategiyalar:

Muammoli o'qitish - talabalarni muammolarga yo'naltirib, ularni mustaqil tushuncha va yechimlarni topishga undaydi. Gigiyena fanini o'qitishda bu strategiya talabalarga turli profilaktik vaziyatlar va jamoat salomatligiga oid muammolarni tahlil qilishga yordam beradi.

Loyihali o‘qitish - talabalarga biror masalaga oid kompleks ishni amalga oshirishni taqdim etadi. Gigiyenik masalalarda, masalan, kasalliklarning oldini olish, sanitariya talablariga rioya qilish kabi mavzularda loyihalarni amalga oshirish orqali talabalarni mustaqil va ijodiy fikrlashga olib boradi.

Keys-stadi (case-study) metodi - real hayotdan olingan holatlar va muammolarni tahlil qilish orqali talabalarning muammoga yechim topish qobiliyatlarini rivojlantirish. Gigiyena fanini o‘rganishda realniy holatlardan foydalanish talabalarning bilimlari va ko‘nikmalarini hayotga tatbiq qilishga yordam beradi [1].

Interaktiv ta‘lim - talabalarni o‘qitishda o‘zaro aloqa va baham ko‘rishga asoslangan interaktiv usullardan foydalanish. Bu strategiyada talabalar o‘rtasida muhokama, fikr almashish va birgalikda qarorlar qabul qilish orqali gigiyena va profilaktikaga oid bilimlar mustahkamlanadi.

Pedagogik ustavlar - bu o‘quv jarayonini tashkil qilish va ta‘limda qanday yo‘nalishlarni qo‘llashni belgilaydigan umumiy prinsiplar va yo‘nalishlardir. Ustavlar pedagogik jarayonni samarali tashkil etish va talabalarga yuqori darajadagi bilimlarni berishga qaratilgan [2].

Gigiyena fanini o‘qitishdagi pedagogik ustavlar:

Ijtimoiy-amaliyot ustavi - gigiyena fanini o‘qitishda ijtimoiy ahamiyatga ega muammolarni ta‘limning mazmuniga kiritish. Masalan, sanitariya-epidemiologiya qoidalari, infeksiyon kasalliklarning oldini olish va jamoat salomatligini saqlashga qaratilgan bilimlarni o‘rgatish.

Fundamentallik ustavi- gigiyena fanini o‘qitishda uning asosiy prinsiplari va fundamental tushunchalarini talabalarga yetkazish muhim. Bu strategiya ta‘limning uzluksizligini ta‘minlaydi va talabalarga sog‘liqni saqlashning asosiy yo‘nalishlari haqida bilimlar beradi.

Tanqidiy va tahliliy fikrlash ustavi- talabalarga tanqidiy va tahliliy fikrlashni o‘rgatish, ya‘ni har bir gigiyenik va profilaktik masalani mustahkam tahlil qilish va yechimlarni tanlash. Bu ustav mutaxassislarning kasbiy salohiyatini oshirishga qaratilgan.

O‘quv-amaliyot integratsiyasining ustavi - gigiyena fanini o‘qitishda nazariy bilimlar va amaliyotni integratsiyalash. Talabalar nazariy bilimlarni olish bilan birga, ularni amaliyotda qo‘llashni ham o‘rganishlari kerak. Shuning uchun amaliyot darslari, treninglar va simulyatsiyalar juda muhim [3].

Gigiyena fanini o‘qitishda pedagogik ustavlar va strategiyalar ta‘limning samaradorligini oshirishga yordam beradi. Bu prinsiplar talabalarga faqat nazariy bilimlarni emas, balki sog‘liqni saqlash sohasida amaliy ishlash ko‘nikmalarini ham oshirishga qaratilgan. Pedagogik strategiyalar va ustavlarning samarali tatbiqi gigiyena fanini o‘qitishda talabalarning profilaktik kompetentligini shakllantirish va mutaxassislarning kasbiy faoliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi [4].

Tadqiqot davomida Gigiyena fanida qo‘llaniladigan nazariy usullarning asosiy turlarini tahlil qildik:

1. Leksiyalar — gigiyena fanining asosiy nazariy bilimlarini talabalarga yetkazishning an’anaviy va samarali usulidir. Leksiyalar orqali gigiyena fanining turli aspektlari, masalan, sanitariya, epidemiologiya, infeksiyon kasalliklarning oldini olish, atrof muhitning salomatlikka ta’siri va boshqa murakkab mavzular tushuntiriladi.

Funksiyasi: Talabalarga teoriyani tizimli tarzda va aniqligini ta’minlab tushuntirish.

Metodikasi: Leksiyalarda o‘quv materiallari, prezentatsiyalar, diagrammalar va animatsiyalardan foydalanish talabalarning diqqatini jalb qilishga va ma’lumotni yaxshi o‘zlashtirishga yordam beradi [5].

2. Seminarlar va murakkab taqdimotlar. Talabalarni gigiyena fanining nazariy konsepsiyalari bilan tanishtirish va ularni har tomonlama tahlil qilishga yordam beradi. Seminarlarda talabalar berkitilgan mavzularni muhokama qiladilar, masalalarni tahlil qiladilar va gigiyena fanining qoidalarini keng ko‘lamda o‘rganadilar.

Funksiyasi: Qayd etilgan mavzularning nazariy tushunchasini chuqurlashtirish, talabalarning fikrlash va tahlil qilish qobiliyatlarini rivojlantirish.

Metodikasi: Gruppadagi muhokamalar, keys-stadilar, interaktiv o‘qitish.

3. Testlar va savollar. Testlar va savollar gigiyena fanining asosiy tushunchalarini tekshirish va talabalarning bilimlarini aniqlash uchun ishlatiladi. Savollar testlari orqali talabalarning nazariy bilimlarini yoritish, ularning tushunchalarini tekshirish va muammolarga nisbatan faol munosabat bildirishlariga ko‘maklashadi.

Funksiyasi: Talabalarning bilimlarini sistematik tekshirish, ularning bilim darajasini baholash.

Metodika: Ohirgi savollar, diferentsiyalangan testlar va esselar [6].

4. Muammoga yo‘naltirilgan o‘qitish (Problem-based learning).

Muammoga yo‘naltirilgan o‘qitish (PBL) talabalarni nazariy bilimlarni amaliyotda qo‘llashga tayyorlash uchun qo‘llaniladi. Ushbu metod talabalarni muammolarni tahlil qilish va ularni yechishga majbur qiladi. Bu nazariy bilimlarni amaliy muammolarga tatbiq qilishni o‘rganishga yordam beradi.

Funksiyasi: Talabalarni murakkab gigiyenik vaziyatlarni hal qilishga o‘rgatish, bilimlarni aniqlash va ularni amalga tatbiq qilish.

Metodika: Real hayotdan olingan vaziyatlar, muammolarni hal qilish va taqdimotlar [7].

Nazariy usullar gigiyena fanini o‘qitishda talabalarga bilimlarni olishda muhim rol o‘ynaydi. Ushbu usullar, ularga gigiyenik fanning nazariy asoslarini samarali va tizimli tushuntirishga yordam beradi. Talabalarga gigiyenik fanning konsepsiyalari va qoidalarini aniq tushuntirish orqali, ularni kasbiy faoliyat uchun tayyorlash mumkin.

Xulosa qilib aytganda, gigiyena fanining nazariy usullari talabalarga fan asoslarini puxta o‘zlashtirishda muhim rol o‘ynaydi. Ushbu yondashuv talabalarning gigiyenik konsepsiyalarni

anglab, kelajakdagi kasbiy faoliyatida ulardan samarali foydalanishiga xizmat qiladi. Shu bilan birga, mazkur usullar fanni tizimli tushuntirish orqali bilimlarni yanada mustahkamlaydi va amaliy qo'llashga yo'naltiradi.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. **Ермакова, Р.Б.** Гигиенические методы преподавания и педагогические подходы в обучении. Дисс...канд.мед.наук. -Москва, 2021. -с.222.
2. Komilov N. Tibbiy ta'lim jarayonida xorijiy talabalar eksklyuziv kompetentligini rivojlantirish texnologiyalari. Pedagogika fanlari doktori...dissertatsiyasi. -Farg'ona.,2024. - В.115.
3. **Лебедева, Н.В.** Методика преподавания гигиенических дисциплин в медицинских вузах. Дисс...канд.мед.наук. -Санкт Петербург, 2018. -с.98.
4. Komilov N. Role of historical factors of history of medicines pedagogy / International scientific conference innovative trends in science, practice and education. №3, 2024. -P.95-98
5. Komilov N. Analysis of the main aspects of increasing the exclusive competence of students through teaching the history of medicine / Theoretical aspects in the formation of pedagogical sciences. №2, 2024. -P.18-20
6. Komilov N. Teaching history of medicine to foreign students is vital factor of pedagogy // World of Scientific news in Science. № 3/2. 2024. -P.51-55.